

HH

12.4.2018

Lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle

Lausunto HE 9/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Suomen Journalistiliitto ry:tä kuultavaksi HE 9/2018 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi, johdosta.

Journalistiliitto pitää tärkeänä, että tietosuoja-asetuksen mahdollistamat sananvapauden ilmaisua koskevat poikkeukset toteutetaan täysimääräisesti. Journalistiliitto katsoo henkilötietojen suojan ja sananvapauden yhteensovittamisen onnistuneen nykyisen henkilötietolain puitteissa, joten uudessa henkilötietolaissa nykyinen oikeustila tulisi säilyttää. Nykytilan säilyttäminen on myös henkilötietolain valmistelussa otettu tavoitteeksi, ja asiasta on laaja yhteisymmärrys lainvalmisteluprosessin aikana lausuneiden tahojen keskuudessa.

Suomen Journalistiliitto on sananvapauden puolustaja. Sananvapaus on perus- ja ihmisoikeus, kuten on oikeus yksityisyyden suojaankin. Euroopan unionin tuomioistuin, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ja eduskunnan perustuslakivaliokunta ovat kaikki korostaneet näiden perusoikeuksien välisen asianmukaisen tasapainon löytämisen tärkeyttä. Tietosuoja-asetuksen 85 artikla sisältää jäsenvaltioille annetun velvoitteen sovittaa yhteen asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan ja oikeus sananvapauteen sekä tiedonvälityksen vapauteen.

Journalistiliitto korostaa sananvapauden olennaisena osana olevan tiedotusvälineiden sananvapaus, jonka puitteissa yleisö saa tietoa yhteiskunnallisista asioista. Tämä sananvapauden alue vaarantuu, jos lainsäädännöllä vaikeutetaan tiedotusvälineiden työtä.

Lakiehdotuksen 5 luku säättää tietojenkäsittelyn erityistilanteista. Luvun 27 §:n otsikko on **Henkilötietojen käsittely journalistisen, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten:**

Sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden turvaamiseksi henkilötietojen käsittelyyn ainoastaan journalistisia tarkoituksia varten tai akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten ei sovelleta tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c–e alakohtaa, 6 ja 7 artiklaa, 9 ja 10 artiklaa, 11 artiklan 2 kohtaa, 12–22

Siltasaarenkatu 16, 7. krs
PL 252, FIN-00531 Helsinki
Puh. +358 9 6122 330
Fax +358 9 605 396
www.journalistiliitto.fi

Broholmmsgatan 16, 7. vån
PB 252, FIN-00531 Helsingfors
Tel. +358 9 6122 330
Fax +358 9 605 396
www.journalistiliitto.fi

FI03 8000 1000 0940 87 DABAFIHH

FI03 8000 1000 0940 87 DABAFIHH

12.4.2018

artiklaa, 30 artiklaa, 34 artiklan 1–3 kohtaa, 35 ja 36 artiklaa, 56 artiklaa, 58 artiklan 2 kohdan f alakohtaa, 60–63 artiklaa ja 65–67 artiklaa.

Tietosuoja-asetuksen 27 artiklaa ei sovelleta sellaiseen henkilötietojen käsittelyyn, joka liittyy sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetussa laissa (460/2003) säädettyyn toimintaan. Tietosuoja-asetuksen 44–50 artiklaa ei sovelleta, jos soveltaminen loukkaisi oikeutta sananvapauteen tai tiedonvälityksen vapauteen. Sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden turvaamiseksi henkilötietojen käsittelyyn ainoastaan journalistisia tarkoituksia varten tai akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten sovelletaan tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a ja b alakohtaa ja 2 kohtaa, 24–26 artiklaa, 31 artiklaa, 39 ja 40 artiklaa, 42 artiklaa, 57 ja 58 artiklaa, 64 artiklaa ja 70 artiklaa ainoastaan soveltuvien osien.

Journalistiliitto on ollut mukana henkilötietolain valmistelussa useassa vaiheessa. Liiton näkemyksen mukaan lakiehdotuksen 27 § säilyttää pääpiirteissään nykyisellään vallitsevan henkilötietojen suojan ja sananvapauden välisen oikeustilan. Journalistisen työn tekeminen, varsinkin tutkiva journalismi vaatii oikeuden kerätä laajoja henkilötietomassoja ilman, että tietojen keräämisen kohteilla on oikeutta saada asiasta tietoa, puhumattakaan siitä, että kohteilla olisi oikeus vaikuttaa tietojen käsittelyyn tai kieltää käsittelyä. Lakiehdotuksen 27 § säättää poikkeuksia etenkin asetuksen II lukuun (periaatteet) ja III lukuun (rekisteröidyn oikeudet), mahdollistaen näin yllä mainitun journalistisen toiminnan. Myös tietosuojaviranomaisten valtuudet puuttua journalistisin perustein tehtyyn henkilötietojen käsittelyyn ovat hyvin rajalliset. Kokonaisuutena 27 § edistää sananvapauden toteutumista ja tyydyttää journalistien tarpeet hyvin.

Hallituksen esitys ei kuitenkaan ole kaikilta osin tyydyttävä. Lakiehdotuksessa tietosuoja-asetuksen mahdollistamien kansallisten poikkeuksien piiriin ei oteta tietosuoja-asetuksen 37 ja 38 artikloja. Journalistiliitto on ehdottanut, että tietosuojavastaavan nimeämisvelvollisuudesta tulisi säätää kansallinen poikkeus. Tietosuoja-asetuksen mukaan (37 art.) tietosuojavastaava on nimitettävä, jos henkilötietojen käsittelijän ydintehtävät muodostuvat käsittelytoimista, jotka luonteensa ja/tai tarkoituksensa vuoksi edellyttävät laajamittaista rekisteröityjen järjestelmällistä seuranta tai arkaluontoisten henkilötietojen käsittelyä.

HH

12.4.2018

Tietosuoja-asetuksen perusteella on mahdotonta arvioida, kuuluvatko tietyt julkisuuden henkilöitä tai rikostapauksia seuraavat tiedotusvälineet tai freelance-toimittajat tietosuojavastaavan nimeämisvelvollisuuden piiriin. Monet tiedotusvälineet seuraavat rikostuomioita ja niissä on käytössä tietokantoja rikostiedoista. Lisäksi tuomioistuimien ja paikallispoliisien asialistoja pyydetään säännönmukaisesti eri tiedotusvälineistä.

Lukuisalla tiedotusvälineellä voidaan katsoa olevan tietosuojavastaavan nimeämisvelvoite asetuksen perusteella. Tämä on ongelmallinen sananvapauden ja lähdesuojan kannalta.

Lähtökohtaisesti säännöllisesti julkaistavaan mediaan sovelletaan lakia sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä ("sananvapauslaki"). Lain mukaan julkaisulla tulee olla vastaava toimittaja, jolla on vastuu julkaisun sisällöstä. Vastaava toimittaja johtaa toimituksellista työtä ja määrittää lehden linjan. Lisäksi vastaava toimittaja valvoo yleensä lähdesuojan noudattamista.

Tietosuoja-asetuksen mukaan (39 art.) tietosuojavastaavan tehtävänä on valvoa asetuksen noudattamista organisaatiossa. On ongelmallista, jos tietosuojavastaava voi päättää esimerkiksi journalistisen työn lähdemateriaalin käyttämisestä tai tuhoamisesta sekä ohjeistuksen laatimisesta. Tietosuojavastaavan tulisi valvoa sitä, ettei lähdesuojan alaista materiaalia toimitettaisi tietosuojaviranomaisille tai muille tahoille.

Koska sananvapauslaissa on säädetty päätoimittajan vastuusta, on ongelmallista, jos joku kolmas osapuoli voisi puuttua toimituksellisen lähdemateriaalin käyttämiseen tai perinteisesti päätoimittajan vastuulle kuuluvista asioista. Tämä voisi johtaa konflikteihin suurissa mediataloissa hallinnollisen ja journalistisen työn välillä ja rajoittaa sananvapautta.

Kokonaisuutena katsoen hallituksen esitys on sananvapauden ja journalistien toimintavapauden kannalta hyvä.

Helsingissä 12.4.2018,

Hannu Hallamaa
Työehtoasiamies

Petri Savolainen
Edunvalvontajohtaja